

Til: KHMs styre
Fra: Ass. museumsdirektør og økonomisjef

Dato: 26.11.19

Sak: S 36/19

FORELØPIG BUDSJETT 2020 OG LANGTIDSBUDSJETT (LTB) 2020-2024

Foreløpig disponeringsskriv for 2020 datert 26. juni 2019 og *Bestilling til leveranse av årsplan 2020-2021 og prognose 2020-2024* (langtidsbudsjett (LTB)) datert 17. september 2019 er vedlagt saken. Budsjett 2020 og LTB 2020-2024 legges med dette frem for vedtak. Kulturhistorisk museums (KHM) frist for leveranse av årsplan og prognose er 13. desember 2019.

Innledning

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2020 ble lagt frem 7. oktober 2019 med følgende formulering i Kunnskapsdepartementets proposisjon:

«Dei unike samlingane på Vikingtidsmuseet på Bygdøy er truga, og det er nødvendig med tiltak for å sikre dei tre vikingskipa og samlingane for komande generasjonar. Regjeringa foreslår 35 mill. kroner over budsjettet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet til startløyving til Vikingtidsmuseet ved Universitetet i Oslo. Midlane skal nyttast til å starte opp sjølve bygge- og rehabiliteringsprosjektet og til brukarutstyr. Bygginga kan dermed starte opp i 2020 og vil etter planen vere ferdig i 2025. Byggeprosjektet med brukarutstyr har ei samla kostnadsramme på 2,4 mrd. kroner og ei styringsramme på 2,1 mrd. kroner (2020-prisar).»

Med en avklart situasjon for finansiering og oppstart av byggeprosjektet har VTM-prosjektet (internt prosjekt for nytt Vikingtidsmuseum) brukt høsten til en gjennomgang av egne planer og til å organisere prosjektet for å møte oppstart av byggeprosjektet i 2020. Dette vil også ha stor innvirkning på KHMs budsjett for 2020 og langtidsprognosen 2020-2024 (LTB), noe som vil bli kommentert særskilt i eget avsnitt nedenfor.

Den økonomiske utviklingen ved KHM har vært god de siste årene. Planmessig og systematisk arbeid gjennom flere år har skapt større forutsigbarhet og trygge rammer for både driften av museet og de ansattes arbeidshverdag. Museet har et økonomisk handlingsrom for å realisere strategiske satsninger innenfor forskning og publikumsrettede tiltak som har vært utsatt i alt for mange år. De siste årene har de publikumsrettede tiltakene i hovedsak vært rett mot en fornying av utstillingene i Historisk museum (HM) og det er opprettet internt finansierte prosjekter knyttet til de ulike saler og utstillingsprosjekt. Satsningene i HM vil videreføres i henhold til foreliggende utstillingsplan, men fra 2020 vil museet måtte bruke en langt større andel av det økonomiske handlingsrommet til VTM-prosjektet og utstillinger i det nye museet.

Til tross for en betydelig ekstern inntektsøkning og et markant mindreforbruk i perioden 2015-2019, har museet gjennomført en streng tilsetningspolitikk. Betydelige midler er avsatt og investert i interne prosjekter knyttet til nye utstillinger, og i noe mindre grad til utvikling av forskningsprosjekter. Alle interne

prosjekter total budsjetteres, dvs. også med synliggjøring av egne personalressurser. Dette gjøres dels av hensyn til den totale ressursdisponeringen, dels for å få oversikt over behovet for prosjektengasjert personale. Arbeidet med en matriseorganisering for fast ansattes deltakelse i VTM-prosjektet er under utarbeiding. Museumsledelsen følger dette opp ovenfor involverte seksjoner på ledernivå, for å sikre felles forståelse i museets ledelse og for hensiktsmessig disponering av personalressursene.

VTM

Museumsledelsen legger foreslått startbevilgning til nytt Vikingtidsmuseum på statsbudsjettet for 2020 til grunn for anførte kostnadsanslag. Byggeprosjektet og brukerutstysprosjektet har i regjeringens forslag til statsbudsjett en samlet kostnadsramme på 2,4 mrd. kroner og en styringsramme på 2,1 mrd. kroner (2020-priser). Detaljprosjektering av byggeprosjektet kan dermed starte opp i 2020 og planlagt ferdigstilling er 2025.

Med en avklart situasjon for finansiering og oppstart av byggeprosjektet, og avsatte midler til samlingens sikkerhet i UiOs budsjetter (totalt 36, 1 mill. kr. for perioden 2019-2025), arbeider nå VTM-prosjektet med gjennomgang av egne planer og organiserer prosjektet for å møte oppstart av byggeprosjektet i 2020.

For følgende forhold er finansieringen uavklart:

- KS2-rapporten fra 28. september 2018 redegjør for en beslutning om at museet skal være stengt i byggeperioden for å sikre mer rasjonell fremdrift og større sikkerhet for samlingene. Det er dermed grunn til å anta at museet vil måtte holde stengt i minst fire år, inkludert prøvedrift. KHM har tidligere beregnet netto årlig inntektstap til 35 mill. kr. (brutto omsetning ca 55 mill. kr.) Finansieringsspørsmålet er ikke diskutert i KS2-rapporten og følgelig uavklart. I foreliggende langtidsprognose har KHM budsjettet med inntektskompensasjon på 35 mill. kr. fra og med 2022.
- Planleggingsfasen i KHM's VTM-prosjekt er budsjettet med forutsetningen om ekstern finansiering av gjennomføringsfasen i utstillingsprosjektet. Planleggingsfasen er estimert ferdigstilt første kvartal 2021. Til dette er estimert 8,4 mill. kr. i 2020. I tillegg kommer ca 7,5 mill. kr. i egeninnsats (lønnskostnader fast personale).
- Det er utarbeidet kalkyler for produksjon av nye utstillinger og utvikling av merkevaren til VTM, men kostnaden er ikke lagt inn i LTB. Finansieringsbehovet er estimert til ca. 250 mill. kr. (eks finansiering av utstillings-, AV- og IKT-utstyr, som er del av investeringsprosjektets brukerutstysprosjekt). Estimater er fordelt på finansieringsbehov fra sponsor på 185 mill. kr., UiO på 51,9 mill. kr. og KHM 8,5 mill. kr. (i tillegg kommer egentid estimert til 22,5 mill. kroner). Det er usikkerhet knyttet til finansiering av brukerutstyr, der kostnader for montere er redusert med 16,7 mill. kr. i KS2-rapportens anbefalinger. Det må utredes om dette er forsvarlig ift samlingens sikkerhet i detaljprosjekteringen. Ovenstående kostnader periodiseres fra 2021 til museets åpning.

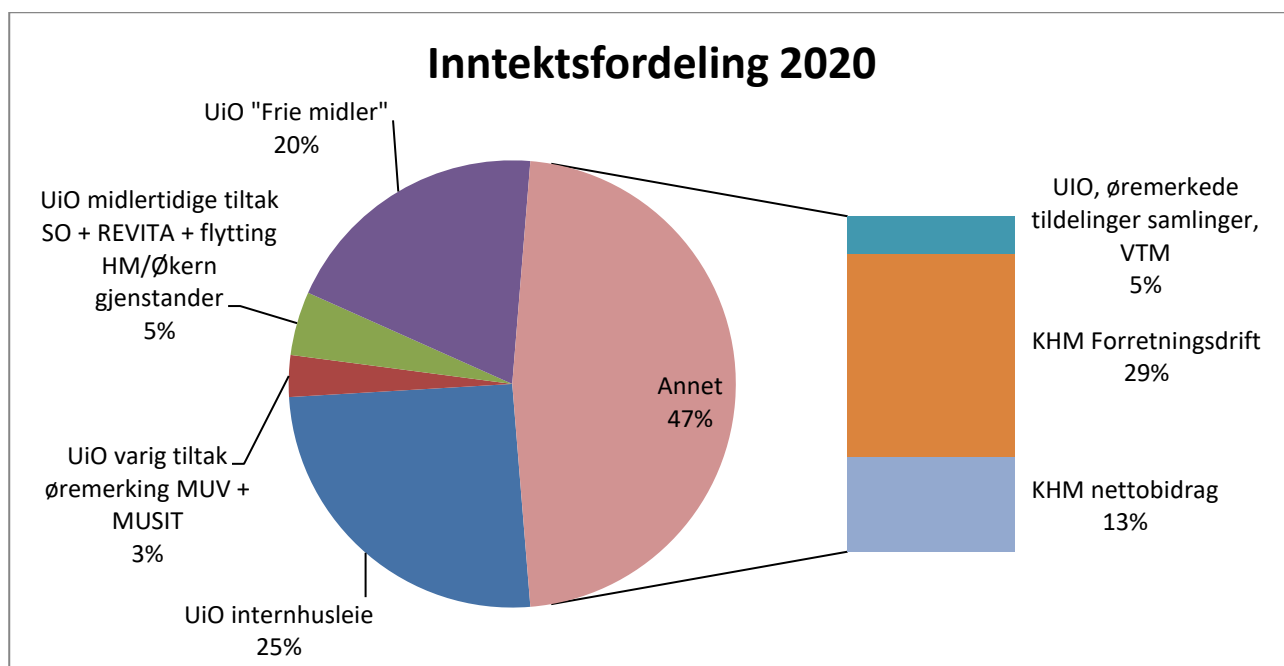
I foreliggende langtidsprognose er det budsjettet med et mindreforbruk (avsetning til internprosjekt) på 20 mill. kr. i 2020 og 10 mill. kr. i 2021. Midlene skal disponeres til utstillingsproduksjon, og skal dekke KHM's egenandel inn i prosjektet samt fungere som en reserve for å redusere usikkerhet rundt sponsormidler. Avsetningen er i foreliggende prognose disponert med 10 mill. kr. pr år i perioden 2022-2024.

Inntekter

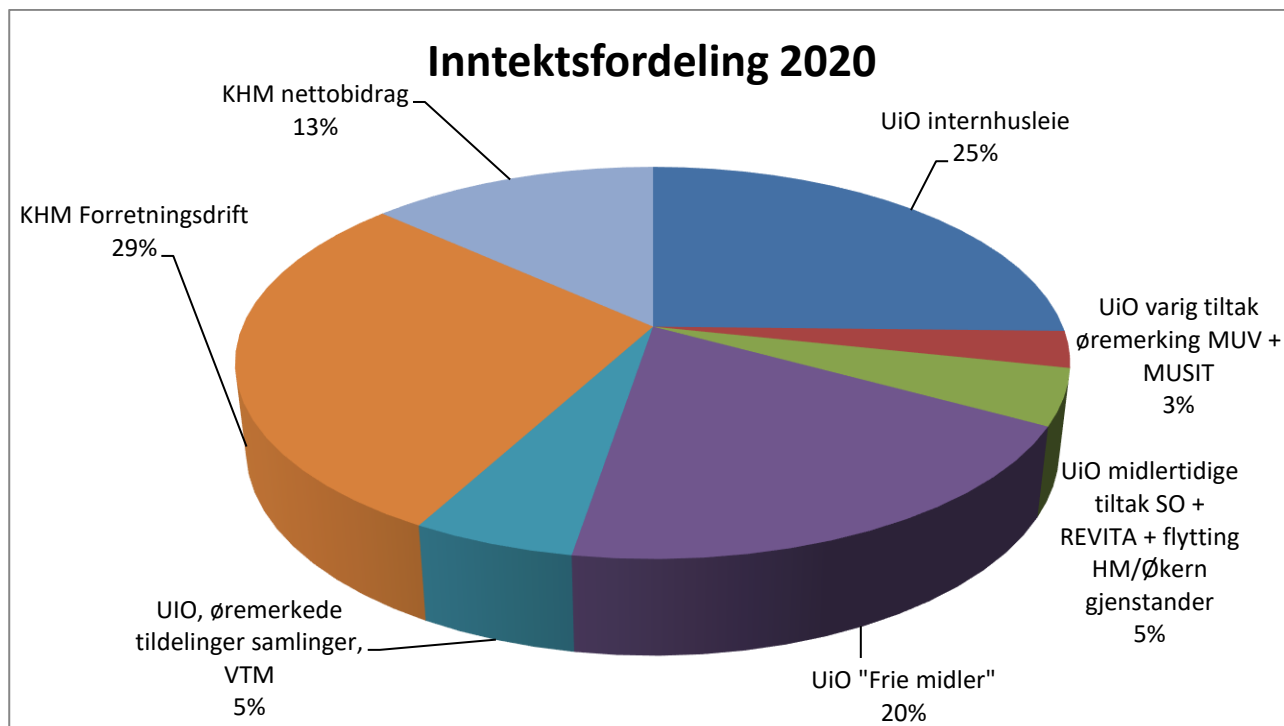
KHM har i «Foreløpig disponeringsskriv for 2020» fra Universitetsdirektøren fått tildelt en ramme for 2020 på kr 137 230 000 kr.

UiO tildeling	137 230 000
KHM, forretningsdrift	68 223 000
Salg av utstyr i prosjekt	150 000
Inntekter tildeling	205 603 000
Nettobidrag	31 344 906
Totale inntekter KHM	236 947 906

Tabellen viser sammenheng mellom Inntekter, som vises på linjene for «inntekter» i budsjett, og totale inntekter for KHM. Inntektene fra overhead på prosjekter er inkludert i nettobidraget og utgjør omtrent halvparten av dette.

Figuren viser forholdet mellom frie og bundne midler.

Figuren viser forholdet mellom tildeling (UiO frie midler) og egne inntekter.

I og med at endelig disponeringsskriv for 2020 ikke foreligger, vil det måtte foretas justeringer i budsjett frem mot fristen 13.12. 2019. Styrets behandling av budsjettet vil følgelig måtte være på overordnet nivå. Det er disponeringen av det økonomiske handlingsrommet og de forutsetninger som er lagt til grunn for å bringe det foreløpige budsjettet i balanse styret må ta stilling til.

Øvrige inntekter

Styret behandlet i november 2015 museets inntektskalkyle for perioden 2016-2020. KHM har vedtatt å øke billettprisen for 2020 med kr. 20,- til kr. 120,-. Dette forventes å gi en inntektsøkning på 9,5 mill. kr. I forliggende prognose (LTB 2020-2024) er museets billett- og salgsinntekter økt tilsvarende forventet inntekt for 2020; dvs. ca. 68,2 mill. kr. i året.

Det er tidligere redegjort for usikkerhet knyttet til fremtidig volum på porteføljen av utgravningsprosjekter, særlig som følge av regionreformen med tilhørende ansvars- og oppgaveoverføring innenfor kulturminneforvaltningen. Overheadinntekter fra utgravingsvirksomheten er justert opp med 1 mill. kr. til 16,5 mill. kr. for 2020.

Risiko

KHMs budsjett er i stadig økende grad basert på inntekter fra museumsdriften og turist-markedet. Dette gjør det mer sårbart for globale konjunktursvingninger enn noen gang. Dette har museumsledelsen påpekt ovenfor universitetsledelsen, som har signalisert at UiO vil ta ansvar for å sikre museets økonomi ved dramatiske fall i det eksterne inntektsgrunnlaget, jf. ledelsesvurdering 2. tertial 2017 datert 23.mai 2017.

Fornyng av utstillingene i Historisk museum

I 2016 ble 17,1 mill. av KHMs disponible midler satt av på interne prosjektkoder i budsjettet øremerket fornyng av utstillingene i 1. etg. i HM. I 2017 ble kjerneutstillingen *Kollaps* åpnet og i 2019 *Forvandling*. I perioden 2020-2021 vil de to gjenstående kjerneutstillingene *Kontroll* og *Arv* åpne. Det er forsinkelser i prosjektene grunnet fremdriften i Klimaskjermprosjektet. Budsjettbehovet for utstillingene fremgår av nedenfor stående tabell, men det gjøres oppmerksom på at det har skjedd forskyvninger i kostnadspådrag grunnet fremdrift. Det er satt av midler til dette i LTB, jf. nedenfor stående tabell.

1. etg. Historisk museum Prosjekt	År				
	2019	2020	2021	2022	2023
000256 Arv- kjerneutstilling	3 000	3 000	5 050	250	250
000257 Forvandling - kjerneutstilling	300	500	300	200	200
000258 Kontroll - kjerneutstilling	6 300	4 800	400	135	100
000259 Kollaps - kjerneutstilling	6 300	421	100	100	100
Sum	15 900	8 721	5 850	685	650

I LTB 2020-2024 har vi lagt inn midler til ytterligere fornyng av Historisk museum; bl.a. skolerommet i 2. etg, foredragssalen og Vikingtidsutstilling i 3. etg. som det er viktig å få på plass før VSH stenger.

I tillegg kommer midler til enkelte skiftende utstillinger, jf. nedenfor stående tabell.

Andre utstillinger Historisk museum	År				
	2019	2020	2021	2022	2023
Museologi	50	75	75	75	75
Skolerom 2. etg.	2 050	2 109			
Myntkabinettet; Jubileumsutstilling	70	70	70	70	70
Vestsalen, særutstillinger, Fabelaktige dyr 3. etg.	3 440	3 640	250		
Foredragssalen og garderobe 3. etg.	1 508	1 590			
Ostia 3etg		2 044	400		
Vikingtiden i transitt 3. etg	5 900	300	300	300	500
Loft, trapp, respos 4. etg.	2 125	2 124			
Visuell profilering HM bygning	100	100	100	100	100
Antikken /Egypt-utstillinger 3. etg.	3 825	4 085	300	100	100
Pride	400	400	286		
Sea is History	238				
Stavkirkeportaler 4. etg.	300				
Ani-Tyrkia/Armenia	181				
Moving Egypt	5				
The Golden Years in the Land of Poetry **		300	200		
Human Sacrifice **		200	2 000		
Mamen **		450	50		
Ny viking-satsning **		2 000	3 100	200	200
Objektariet		250	1 000	3 000	2 750
Vedlikehold av utstillinger	(4 720)	290	290	280	280
Sum	15 472	20 027	8 421	4 125	4 075

Flytting av samlingene fra Historisk museum til Økern

Det er budsjettet for revisjon, pakking og flytting av samlingene fra Historisk museum til Økern, jf. nedenfor stående tabell. Det er avklart at UiO dekker kostnadene estimert for EA i tabellen nedenfor (se også foreløpig disponeringskriv). Det er også lagt inn en forutsetning om at de 5 mill. kr. som har vært

årlige bevilgninger til REVITA videreføres i to år som midler til flytteprosjektet (REVITA ligger bare inne t.o.m. 2020 i UiOs ramme til KHM). Ut over dette er det lagt opp til at KHM skal dekke kostnader til revisjon av samlingene. Flytteprosjektet startet opp i oktober 2018.

Flytting av samling

År	Lønnsbudsjett	Driftsbudsjett	Samlet
2018	2 238	1 100	3 338
2019	6 130	1 308	7 438
2020	11 945	1 187	13 132
2021	6 071	605	6 676
2022	2 277	220	2 497
Sum	28 661	4 420	33 081

Budsjett, flytting av samling	33 081
Egeninnsats KHM	4 728
Samlet kostnad	37 809
REVITA - midler	10 000
Kostand dekket av EA	13 479
Belastning KHM	14 330

Nytt vikingtidsmuseum

Det ble budsjettert for videreføring av pågående delprosjekter i VTM-prosjektet for perioden 2019-2020, jfr. nedenfor stående tabell. I 2020 er budsjettet på 12.861 mill. kr. til drift av delprosjektene i VTM.

I tillegg har KHM lagt inn en kostnad på hhv. 20 mill. kr og 10 mill. kr. for 2020 og 2021. Dette er for å bygge en reserve for kostnader med nye utstillinger når museet stenger. Reserven på 30 mill. kr. blir deretter benyttet i perioden 2022-2024.

VTM - prosjekter	År	
	2019	2020
Nytt Vikingtidsmuseum	300	100
VTM, delprosjekt I, nye utstillinger	2 930	5 330
VTM, delprosjekt II, generelle prosjektkostnader	100	950
VTM, delprosjekt III, sikringsprosjekt	1 650	4 511
VTM, delprosjekt IV, kommunikasjon, branding	560	1 970
Sum	5 540	12 861

Udisponerte prosjektmidler

Den udisponerte posten representerer en buffer i forhold til uforutsette utgifter, prioritering av nye tiltak og uforutsett inntektssvikt.

Museumsdirektørens reserve Disposisjonskonto	År					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	1377	5000	5000	5000	5000	5000

Forslag til budsjett 2020 og langtidsbudsjett (LTB) 2020-2024

I forslag til langtidsbudsjett 2020-2024 vises de enkelte årene som isolerte budsjettår, dvs. uten at over- eller underskudd fra foregående år videreføres. I tabellene har vi tatt med forventet mindreforbruk fra 2019 for å vise forventet mindreforbruk for LTB. Videre gjør vi oppmerksom på at inntekter og positiv saldo i UiOs økonomisystem vises med minustegn.

Art overført-innt-kost	År					Forventet over(+)/underforbruk(-) for perioden
	2020	2021	2022	2023	2024	
Inntekter	-205 603	-198 862	-168 117	-164 384	-163 455	
Personalkostnader	121 277	117 445	112 487	113 338	114 396	
Driftskostnader	159 737	119 707	78 946	78 148	77 740	
Investeringer	1 567	1 317	1 317	1 317	1 317	
Nettobidrag fra eksterntfinansierte prosjekter	-31 344	-30 765	-31 121	-31 089	-31 026	
Sum	45 634	8 842	-6 488	-2 671	-1 028	-5 710
Forventet overført fra 2019	-50 000					

Konklusjon

KHM har økonomisk handlingsrom til å realisere strategiske satsninger og planlagte tiltak (jf Årsplan) i kommende budsjettperiode. Et langtidsbudsjett (2020-2024) i balanse forutsetter imidlertid at UiO avklarer finansieringen av inntektsbortfall etter stengingen av Vikingskipshuset fra 2022. Ved moderat svekkelse av egne inntekter, inneholder forelagte budsjett muligheter for å korrigere forbruket både under lønn og drift. Museumsledelsen anbefaler likevel at avsatte buffer på disposisjonskonto hos museumsdirektøren opprettholdes.

Vedtaksforslag:

Styret gir sin tilslutning til hoveddisponeringene i budsjett 2020 og langtidsbudsjett 2020-2024 samt de forutsetninger som er lagt til grunn for å bringe budsjettet i balanse.